

Aan de leden van de Commissie Cultuur van de
Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Betreft: Slagen in cultuur, culturele basisinfrastructuur 2013-2016
Programma Ondernemerschap Cultuur (br. 391225, d.d. 310512)

Amsterdam, 12 juni 2012

Geachte cultuurwoordvoerders,

Hartelijk dank dat u gehoor heeft willen geven aan de oproep van de culturele sector om nog voor de verkiezingen aandacht te besteden aan het advies van de Raad voor Cultuur, en in relatie daarmee het Programma Ondernemerschap Cultuur.

De Raad voor Cultuur heeft met 'Slagen in Cultuur' een ingewikkelde opdracht uitgevoerd. Maar liefst 62 van de 118 beoordeelde instellingen heeft bezwaar aangetekend tegen het advies, een derde van de instellingen moet een aangepast voorstel inleveren en verkeert nog altijd in onzekerheid. De staatssecretaris heeft het advies nagenoeg integraal overgenomen en daarmee de bezuiniging vele gezichten gegeven. Instellingen en kunstenaars die we kennen en waarderen - zoals ook blijkt uit het Raadsadvies - komen per direct in grote moeilijkheden. Een groot aantal positief beoordeelde instellingen raakt alsnog vleugellam omdat zij onvoldoende middelen krijgen om hun plannen uit te voeren.

Op voorhand was duidelijk dat de knellende kaders en de hoge bezuinigingen tot een advies zouden leiden dat raakt aan de kern van het bestel. Talentontwikkeling en een goed gespreid pluriform aanbod zijn niet langer gewaarborgd. Kwaliteit, cultureel ondernemerschap en publieksbereik staan in het advies regelmatig op gespannen voet met elkaar.

Wij beseffen dat de problemen waar de sector mee wordt geconfronteerd niet allemaal kunnen worden opgelost. Maar we mogen wel van een overheid verwachten dat deze met visie handelt en onnodige en ongewenste schade voorkomt. Dat kan door de volgende maatregelen op korte termijn door te voeren en in de begroting 2013 daarvoor extra middelen te reserveren.

Cultureel ondernemerschap

Versterking van ondernemerschap is een centraal thema in het cultuurbeleid. De cultuursector was altijd al voor ondernemerschap (getuige het feit dat velen al aan de norm voldoen) en heeft in de afgelopen maanden aangetoond hierop nog verder te kunnen voortbouwen. De sector is niet bang voor nieuwe uitdagingen. In zijn brief van 31 mei 2012 constateert de staatssecretaris met tevredenheid dat culturele instellingen in de gesubsidieerde sector steeds meer eigen inkomsten verwerven (van gemiddeld 47,1% in 2010 naar 51% in 2011). Wij zijn blij dat het BTW-tarief voor beeldende kunst en podiumkunsten weer is teruggebracht naar het lage tarief van 6%. Ook van de Geefwet gaat een stimulerende werking uit. Dit zijn voorwaarden voor toekomstig succes op dit terrein. Wel blijft het noodzakelijk een vergelijkbare voorziening voor creatieve ondernemers in de cultuursector vorm te geven.

Toch zien veel instellingen zich geplaagd voor grote financiële problemen, vaak veroorzaakt door tegenstrijdige beleidsmaatregelen. De staatssecretaris geeft zich daar geen rekenschap van. In veel gevallen is er te weinig tijd om een omslag in de bedrijfsvoering te maken, die ook kwalitatief inhoudelijk verantwoord is. De jongste voorstellen in het kader van Cultureel Ondernemerschap zijn wat dit betreft 'too little too late'. Als deze voorstellen al zullen slagen, zal dit voor de kleinere instellingen en individuele kunstenaars te laat komen.

Daarnaast blijken afspraken over gebruik van bestemmingsreserves gedurende de huidige cultuurplanperiode gewijzigd. De Raad voor Cultuur constateert dat 35% van de BIS-instellingen een beperkt financieel weerstandsvermogen heeft en in staat moet worden gesteld om meer eigen vermogen op te bouwen. Dat lukt niet zolang het Ministerie van OCW opgebouwde reserves blijft afromen. Daarnaast worden veel instellingen geconfronteerd met grote kortingen op hun budget, waardoor zij hun plannen niet kunnen uitvoeren. Afspraken met andere overheden en financiers komen daardoor soms ook op de tocht te staan.

Wij verzoeken u daarom met klem:

- artikel 9 van de Regeling Frictie- en Transitiekosten Culturele Basisinfrastructuur 2009-2012 te ontbinden, zodat de bevrozing van het Bestemmingsfonds OCW voor de lopende cultuurnotaperiode kan worden opgeheven en alle beschikbare bestemmingsreserves voor de lopende periode kunnen worden aangewend.

- de staatssecretaris te verzoeken consistent beleid te voeren. Beloon goed cultureel ondernemerschap. Creëer ruimte in knellende kaders door meer maatwerk toe te passen en zie af van ongemotiveerde kortingspercentages.

- instellingen meer tijd en ruimte te geven om een overgang naar andere verdienmodellen en samenwerkingsvormen te maken.

Talentontwikkeling

Talentontwikkeling is de eerste voorwaarde voor een creatieve en innovatieve kunst- en cultuursector. Door deze functie weg te schrappen uit de basisinfrastructuur wordt de keten in de cultuursector, de doorlopende lijn van kunstvakonderwijs via productiehuisen en post-academische instellingen naar een divers aanbod en een kwalitatief hoge top doorbroken.

Kunsten '92 vindt dat deze functie moet worden teruggebracht in de BIS en dat met de sector moeten worden onderzocht op welke wijze dit moet gebeuren. Daarvoor is tijd en geld nodig. Om te voorkomen dat waardevolle instellingen omvallen is een overgangperiode gewenst.

- wij verzoeken u transitie-middelen ter beschikking te stellen om functies voor talentontwikkeling in de beeldende kunst, film en podiumkunsten perspectief op een doorstart te geven.

Pluriformiteit, spreiding en toegankelijkheid van het aanbod

Er gaan grote hiaten in het culturele bestel ontstaan:

- In een aantal sectoren, zoals de (jeugd)dans, het jeugdtheater en de beeldende kunst, verliest de basisinfrastructuur voorzieningen van nationaal belang en hoge kwaliteit en is geen sprake meer van evenwichtige spreiding over het land.

- Een structurele voorziening voor e-cultuur is helemaal weggefallen uit de basisinfrastructuur.

- Het MKB van de kunstsector, een breed en gemêleerd middenveld, dat garandeert dat overal in het land bijzonder en vaak internationaal succesvol aanbod te zien is, wordt ernstig aangetast doordat er te hard wordt gesneden in de middelen van de fondsen.

- De BIS voorzag tot nu toe al in een zeer beperkt aantal functies in de filmsector. Met de huidige inrichting en advisering verschuift de nadruk nog sterker naar het internationale filmaanbod ten koste van het Nederlandse aanbod.

- Waardevolle erfgoedcollecties, het geheugen en de inspiratiebron voor huidige en toekomstige makers, worden moeilijker toegankelijk of verdwijnen, zoals in het geval van het Theater Instituut Nederland en het Nederlands Muziek Instituut en de collectie van Muziek Centrum Nederland. Hoewel de Universiteit van Amsterdam zich bereid toont de laatstgenoemde collectie over te nemen, kan zij dit niet geheel zelf bekostigen.

- Om tot grote hoogten te kunnen klimmen moeten makers 'meters' maken. Met kortingen van soms meer dan 40% op de budgetten, wordt hen die ruimte niet meer geboden. Daarmee ontdoet Nederland zich van een aantrekkelijk productieklimaat voor kunst en cultuur. Wat in decennia, soms nog veel langer, is opgebouwd verdwijnt nu in één klap. Veel expertise en werkgelegenheid gaan verloren.

- Wij doen een dringend beroep op u middelen beschikbaar te stellen aan de fondsen om het Nederlands productieklimaat voor muziek, dans, theater, film, beeldende kunst, letteren en e-cultuur veilig te stellen en een evenwichtige spreiding over het land mogelijk te maken. Implementatie van aanvullende maatregelen, die internationale coproductie stimuleren en besteding van productiekapitaal in Nederland bevorderen, is noodzakelijk om een gelijk speelveld ten opzichte van het buitenland te bereiken voor creatieve producenten en in het bijzonder voor filmproducenten.

- Wij doen een dringend beroep op u om de Raad voor Cultuur in de gelegenheid te stellen meer maatwerk toe te staan in de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2013-2016. Zowel de Raad voor Cultuur als de koepel- en brancheverenigingen constateren grote knelpunten in de praktijk ten gevolge van de inflexibiliteit van de regeling. Er wordt voorbij gegaan aan de praktijk van het veld met uitermate ernstige gevolgen. Laat normbudgetten per instelling los en sta stimuleringsbudgetten ook bij fusie toe.

Erfgoed

Veel vragen zijn er over het advies van de Raad voor Cultuur over de musea. Een categorisering met daaraan gekoppelde kortingspercentages was niet vooraf gecommuniceerd. De discrepantie tussen adviezen en visitatierapporten vraagt om opheldering. Zo is het opmerkelijk dat bijna alle musea in categorie 3, waar een korting van 11% op wordt toegepast, positieve visitatierapporten hadden en dat velen gelden als voorbeeldmuseum. Het voorschot dat het museumadvies op de stelselherziening van de musea neemt, onder meer door bij vier musea de voordeur te sluiten, zet het debat over het toekomstige bestel op voorhand onder druk.

- Wij verzoeken u besluitvorming over musea te laten plaatsvinden in het licht van de stelselherziening en de staatssecretaris te vragen een helderder visie op ondernemerschap en publieksbereik in deze sector te formuleren.

Cultuureducatie

Wij zijn het met de Raad voor cultuur eens dat in deze tijden van crisis cultuureducatie nog meer van belang is. Wij zien uit naar het advies dat de Raad hierover samen met de Onderwijsraad uitbrengt. Op korte termijn zijn maatregelen nodig om het aanbod en de voorzieningen voor cultuureducatie, met name voor jongeren tussen 12 en 18 jaar, toegankelijk te houden. Een creatieve samenleving investeert immers in zijn jeugd. De Cultuurkaart is daarbij op dit moment het belangrijkste instrument voor het voortgezet onderwijs en er is veel draagvlak voor. Het Plan van Aanpak van CJP is een interessante vorm van nieuw ondernemerschap die ook vanuit de overheid ondersteuning verdient. Kunsten '92 doet daarom een dringend beroep op u om gezamenlijk met de deelnemende culturele instellingen naar een oplossing te zoeken waarbij alle partijen inclusief de Rijksoverheid een gedeelte van de lasten voor zijn rekening neemt.

- wij doen daarom een dringend beroep op u de noodzakelijke middelen voor de instandhouding van de cultuurkaart beschikbaar te stellen.

Tot slot

Met deze brief doen wij een oproep aan de politiek om de schade die aan de sector wordt toegebracht door te snel en teveel te bezuinigen zoveel mogelijk te beperken. Voor de langere termijn is een nieuwe visie op kunst en cultuur beleid nodig. Dit heeft aan urgentie gewonnen nu er op 12 september verkiezingen plaatsvinden. Wij hebben een voorzet gedaan in de Agenda 2020 (zie bijlage) van Kunsten '92. Wij gaan daarover graag met u in gesprek.

Wij rekenen graag op uw betrokkenheid en inzet.

Met vriendelijke groeten,

Jet de Ranitz
Voorzitter Kunsten '92